

Veselo zabeležujemo na konci svojega poročila predstavo „Teharskih plemičev“ dne 22. prosinca, prirejeno na čast štajerskih gostov, ki so došli s posebnim vlakom. Prireditev takšnega vlaka je jeden najsvetlejših momentov v naši kulturni zgodovini, in upravičena je želja, da bi dohajali gledališki gostje tudi iz drugih pokrajin slovenskih!

Dne 28. prosinca se je še igrala dobro znana igra „Valenska svatba“, o kateri izpregovorimo prihodnjič. Za ta mesec se pripravlja mimo drugega Mascagnijeva opera „Cavalleria rusticana“.

Prvi koncertni večer »Glasbene Matice«, ki je bil dne 21. prosinca, privedel je navzlic neugodnemu pustnemu času mnogo in odličnega občinstva v redutno dvorano. Prvo točko, Mozartovo sonato za klavir in vijolino v g-duru, št. 11, sta izvajala gg. *Hoffmeister* in *Baudis* prav v duhu Mozartovem, zakaj njiju igra se je tesno prilegala óni oskromnosti in otroški veselosti, kakeršna diči do malega vse sonate Mozartove. — G. *Razinger*, priznani naš pevec, pel je nató tri pesmi, in sicer Beethovno arijo »Adelajdo«, Rubinsteinovo pesem »Ponočna rosa na travi migljá«, in Bendlovo »Jutro«, po teh pevskih točkah pa je g. *Hoffmeister* igral svojo rapsodijo na slovenske narodne pesmi, o kateri smo že posebe govorili v poslednji lanski številki. Gospod *Hoffmeister* je izboren pianist in nadarjen skladatelj, ki se gotovo še vzpne do visoke stopinje glasbene umetnosti. — V Fibichovi romanci, B-dur, op. 10. za vijolino in klavir, plemenito zamišljeni in izvedeni skladbi, videli smo, kakó g. *Baudis* do cela umeje novodobno glasbo, čudili pa smo se tudi mehkeemu lepemu glasu njegovih goslij, njega srebrnočisti intonaciji in sploh v dušo sezajoči igri. — Preprijetno nas je iznenadejal g. *Hlubad* z osmeroglasnim madrigalom Gallusovim »Diversos diversa iuvant«, ki nam je v lepem spominu še od lanskega Gallusovega koncerta, in z Dvořakovim četveroglasnim mešanim zborom »Padle so pesmi v dušo mi«. O tem četverospěvu bodi povedano samó to, da ga zložil Dvořak potem, ko je izdal že dokaj najveličastnejših svojih del; iz tega je pač razvidno, kolika je njega vrednost in lepota. Vzet je iz zbirke »V prirodi« op. 63. — Na konci sta gg. *Baudis* in *Hoffmeister* proizvajala sonato norveškega skladatelja Griega. Njiju dovršeni igri je bilo videti, da izhaja iz redne in vztrajne vaje. — Glasbeni večeri utegnejo biti za naše glasbeno življenje, ki se je začelo vzbujati tolikanj veselo, še neprecenljivega pomena. Najprej so pozvani glasbeni učitelji naše mladine, da nas seznanjajo z glasbeno umetnostjo, in to se najlože godi na komorno-glasbenih večerih, zakaj ti ne zahtevajo toliko umetnikov, ki bi hoteli kazati zgolj ugibičnost svojih prstov, nego umetnikov, ki uveljavljajo pristne umotvore in z dovršenim izvajanjem pričajo, da so res inteligentni glasbeniki. S takšnimi se dandanes lahko ponaša naša »Glasbena Matica«, in mi samó želimo, da bi jih še čestokrat slišali na glasbenih večerih. — Občinstvo je od kraja do konca pazno zasledovalo vse glasbene točke ter pogostoma glasno izražalo svojo zadovoljnost — dokaz, da je prvi koncertni večer ustregel dolgo gojeni želji izobraženega stanovništva ljubljanskega.

Stoletnica Resslerova. Dne 29. ržénega cvéta bode baš sto let, odkar se je v Chrudimu porodil *Jožef Ressel*, sloveči izumitelj parne ladje na vijak. Ressel je, kakor znano, od leta 1817. do leta 1821. služboval kot gozdar tudi na Kranjskem, potem pa je bil kot c. kr. gozdni mojster premeščen v Trst. Na službenem potovanji ga je dne 10. vinotoka 1857. leta v Ljubljani dohitela nagla smrt; pokopali so ga na ljubljanskem pokopališči. Mesto ljubljansko časti njega spomin s tem, da je jedni najlepših cest vzdeto ime slavnega češkega rojaka.

Književnost hrvaška je proti koncu minulega leta pognala nov ineniten plod, namreč poseben časopis za srednje šole »Nastavni Vjesnik«, ki bode v zvezkih po 5—6 tiskanih pól vélike osmerke izhajal po štirikrat na leto. Odkar je Hrvaška v šol-

skih stvaréh samostalna in odkar so na Hrvaškem vse šole od »troškega vrta« do vseučilišča popolnoma hrvaške, pogrešal se je čimdalje bolj tak časopis, dokler ni sedanjí, za vsak kulturni napredek navdušeni predstojnik za bogočastje in pouk, presv. gosp. *dr. Kršnjavi* tudi to stvar vzel v svojo skrb ter izpolnil davno željo učiteljev hrvaških srednjih šol. Ukazal je, da se v šolskih letnih poročilih nimajo več priobčevati znanstveni sestavki, a zato bode vlada v prihodnje v svoji zalogi izdajala »Naučni Vjesnik«, v katerem se bodo tiskali učeni sestavki vseh strok, kolikor se jih uči po srednjih šolah; didaktiške in pedagogiške razprave, tičočé se poučevanja na srednjih šolah; naznanila in ocene novih učenih del evropske književnosti; recenzije hrvaških šolskih knjig; kratke književne novice iz hrvaške in splošne evropske šolske književnosti; pregled časopisnih člankov in važnejša poročila o tujih srednjih šolah. Cena temu preimenitnemu časopisu za srednje šolstvo je za vse leto 3 gld. Glavni urednik mu je vseučiliški profesor *dr. Toma Maretić*, prva sotrudnika pa sta mu profesor *Kučera* in ravnatelj *Manojlović*. Doslej sta izšla dva zvezka, ki se oba odlikujeta s kaj zanimljivo vsebino iz peresa prvih hrvaških profesorjev-književnikov. Priporočamo torej ta list tudi slovenskim profesorjem, katere zanimlje razvoj hrvaškega srednjega šolstva. — Da hrvaškim šolam treba tudi hrvaških šolskih knjig, jasno je kakor beli dan, in zadnjih trideset let se je prav šolska literatura na Hrvaškem bolj povzdiguila nego vsaka druga. Za vsak pouk na srednjih šolah imaš potrebno šolsko knjigo, bodisi izvirno, bodisi prevédeno ali predelano, in te knjige prav nič ne zaostajajo za podobnimi knjigami drugih večjih národov. Da hrvaški profesorji sami spisujejo vse šolske knjige, priča o njih izredni marljivosti in velikem rodoljubji; pa saj je skoro vsak hrvaški profesor tudi pisatelj! Ali če so srednje šole hrvaške do dobra založene in preskrbene s hrvaškimi šolskimi knjigami, tega nikakor ne moremo trditi o hrvaškem vseučilišči, na katerem slušatelj nima druge pomoči nego pisane zapiske ali takó zvana »skripta« in nemške knjige. Da bi se odpravilo to nedostajanje znanstvenih hrvaških knjig za vseučiliščnike, za to je tudi poskrbel sedanji naučni predstojnik *dr. Kršnjavi*, ki je v vladini zalogi osnoval »Znanstveno knjižnico«, kjer se bodo priobčevala strokovna dela vseh znanostij, ki se predavajo na vseučilišči. Takó bodo slušatelji po malem dobili vse najpotrebnejše knjige v hrvaškem jeziku, kar jim bode mnogo lajšalo njih učenje. Doslej sta ugledala svet dva večja zvezka te nove knjižnice. V prvem je vseučiliški profesor *dr. Fran Vrbančić* priobčil svoj »Trgovački zakon«, v drugem pa je docent *dr. Josip Šilović* prestavil dr. Karla Jankeja delo o »kaznenom pravu avstrijskom« ter ga predelal po potrebah avtonomnih zakonov hrvaških. — Iz lepe književnosti hrvaške nam je najprej razglasiti veselo novico, da je letos petnajst pisateljev tekmovalo za nagrade, ki jih je razpisala intendancija hrvaškega deželnega gledališča. Prva nagrada je dosojena znanemu književniku *Josipu Evgenu Tomiču* za njega ljudsko dramo »Pastorak«; drugo nagrado pa je dobil mladi pisatelj *Milan Šenoa*, sin slavnega rajnega Avgusta Šenoa, za historijsko veselo igro v treh dejanjih »Kako vam drago«. Obe igri se bodeta prav kmalu predstavljali na hrvaškem gledališči v Zagrebu, in tedaj bodemo mogli kaj več poročati o njiju. — Stari hrvaški pesnik *Ilija Okrugić Srijemac* je izdal nov ljudski epos v 17 pevanjih »Sveti Ivan Kapistran, pobjeditelj Turaka kod Biograda 1456«, o katerem sodijo zvedenci, da bi utegnil biti še kdaj prava národna knjiga zlasti med slavonskimi in sremskimi Hrvati. — Mladi pesnik *Josip Milaković* je pod naslovom »U zatišju« dal natisniti svoje pesmi, ki jih je po večjem, že priobčil po raznih časopisih. — V Mostaru je izšel prvi zvezek »Narodnih pjesama bosanskih i hercegovačkih«, ki sta jih pred štiridesetimi leti nabrala *Fr. Iv. Jukić* in *Fra Grga Matić*. Ta zbirka ima še posebno književno vrednost zaradi svojega jezika, zakaj znano je, da v

Hercegovini govore najlepše hrvaško narečje. — Naj omenimo še drobne knjižice, v kateri je *Josip Zaruba* v Oseku, zbral »Pjesme pukovnije Šokčević o Bosni« iz dōbe okupacije leta 1878. — Za mladino hrvaško je *Stjepan Vidmar* iz nemščine prestavil pripovedki »Marou sa Libanona« in »Tahko Indijanac«; zagrebški bogoslovci so pohrvatili francosko pripovedko »Savijaj drvo dok je mlado« od Zenaide Fleuriotove; a *Marija Fabkovička* je v isti namen iz češčine prevedla »Pozdrave iz dubrave i polja«, zbirko nežnih in poučnih povestij Vilme Sokolove. — Učitelj *Vjekoslav Košćević* je napisal lepo razpravo »O reformi uzgoja«; učitelj *Janko Tomic* je izdal tretjo knjigo svojega »Sijela za zabavu i pouku«, kateri je hrvaška Matica dosodila Draškovičovo nagrado, a kanonik *Stjepan Kos* je pohrvatil F. Traunerja spis: »Najpogibeljniji neprijatelj mladosti. Opomena za roditelje, učitelje i uzgojitelje«. — Hrvaškim mornarjem, ki se vozijo na Angleško, došli so dobro »Englesko-hrvatski razgovori«, ki jih je »za svagdanju porabu« sestavil prof. *Lochner* v Senji. — Času primerna je *dra. J. Vrbanča* knjižica »Što je novac? Kruna ne forinta«; a koristne zlasti za preprosto ljudstvo sta knjigi »Poljedeljstvo najdičniji zanat« *Petra Tartaglije*, ki jo je nagradila Matica Hrvaška, in »Zdravstveno-čudoredne i zabavno-poučne crte« *Fra Blaža Ikiča*. — V Spletu se marljivo tiska hrvaški prevod »Dalmacije« iz vélikega dela cesarjeviča Rudolfa. Dobro je, da prestavljalec popravlja, kar je nemški pisatelj napačnega napisal o hrvaški zgodovini. — Za poznavanje hrvaške minulosti sta zanimljivi razpravi »Katakombe u Jajcu« i »Starobosanski mramorovi«, kateri je v posebnih knjižicah izdal *dr. Truhelka* v Sarajevu. — Takisto še imenitnejši so vseučiliškega profesorja *dra. pl. Bresstyenskoga* »Pravno-povjestni podatci o Turopolju«, ki nam pojasnjujejo javno-pravni položaj te plemenite občine v hrvaškem Posavju. — Prijatelje literarne historije opozarjamo na zanimljivi in kritiški spis »Prijevodna beletristika u Srba od god. 1777—1847«, ki jo je pisatelj *Nikola Andrić* izdal v posebni knjižici. — Od mnogih šolskih knjig navajamo samó »Homerov rječnik za gimnazije« iz peresa neutrudnega našega rojaka profesorja *Fr. Marna*. — Prav takó utegue večje kroge zanimati »Empirična psihologija za šolsku i privatnu porabu«, katero je spisal *dr. Josip Posedel*, profesor v Dubrovniku. — Končno navedimo še higijeniško knjižico »Voda u zdravlju«, spisal *Šišman Šoftori*, da čitatelji vidijo, kako je na vsakem polji dovōlj književnih publikacij hrvaških.

Znameniti grobovi. Na Dunaji je umrl dné 7. prosinca podpredsednik cesarske akademije, dvorni svetovalec prof. *dr. Jožef Stefan* v 58. letu dōbe svoje. Pokojnik se je porodil dné 24. sušca 1835. leta v Šent Petru pri Celovci, prišel leta 1858. kot profesor na tedanjo véliko realko v dunajskem notranjem mestu in bil zajedno vseučiliški docent. Leta 1863. so ga imenovali za izrednega, tri leta pozneje za rednega profesorja na vseučilišči. Leta 1865. ga je izvolila cesarska akademija za svojega pravega člana, leta 1878. pa je bil imenovan za nje podpredsednika. Tudi sicer je bil dr. Stefan na odličnih mestih. Tako je leta 1883. predsedoval mednarodni znanstveni komisiji elektriške razstave na Dunaji in leta 1885. mednarodni konferenciji za določitev normalnega tona. Leta 1876.—1877. je bil rektor dunajskega vseučilišča. — Po svojih mnogoštevilnih delih zlasti o razširjanji zvokú, o izračunjanji, polarizaciji in interferenciji svetlobe, o prevajanji toplote in zakonih magnetiških in elektriških sil si je pridobil svetovno ime. Omeniti pa je treba tudi njega slovenskega pisateljskega delovanja v »Vedeži«, »Slov. Bčeliv«, »Slov. Glasniku« in »Novicah«, kjer je v mlajši dōbi priobčeval izvirne in preložene pesmi ter poučne in znanstvene spise. Imenujemo sodelno sestavke »Črno-